

۵ روز طلایی با ۲۰ تا ۲۰!

مروری بر چند روش ساده
برای ارتقای سطح و کیفیت نمرات دانش‌آموزان
در یک ماه و نیم پایانی سال تحصیلی
دکتر مرتضی مجدفر

که دانش‌آموزان دارند، جبران مافات کنند. نوشته‌ای که در پی می‌آید، برگرفته از متن سخنانی است که در سال تحصیلی گذشته، در یک سخنرانی ثابت در سه نوبت ایراد کرده‌ام. از میان این سه سخنرانی، یکی پیش از تعطیلات نوروزی و برای مدیران دوره دوم متوسطه یکی از مناطق تهران ایراد شده و دو دیگر، به ترتیب در روزهای پانزدهم و نوزدهم فروردین ماه برای مدیران دیگر دوره‌ها در دو منطقه دیگر بوده است. جالب اینکه شور و اشتیاقی که مدیران مدارس برای تحقق مفاد بیست‌گانه طرح شده در جلسه داشتند، در منطقه اولی، به سبب فرصت بیشتری که در اختیار داشتند، از دو منطقه دیگر بیشتر بود. البته هر سه منطقه در نتایج امتحانات خردادماه خود رشد درخور توجهی داشتند ولی به جهت اینکه افت و رشد تحصیلی موردی نیست که صرفاً متأثر از یک اقدام یا عامل (برای مثال فعالیت‌های ضربتی ۴۵ روزه در سه منطقه یاد شده) باشد و نیز به دلیل اینکه هیچ تحقیقی درباره تأثیرگذاری این اقدامات همه‌جانبه در سطح مناطق یاد شده به عمل نیامده بود، از ذکر نام مناطق و میزان رشد آن‌ها خودداری می‌کنیم، ولی حسی که در میان مدیران مدارس و مسئولان مناطق پدید آمده بود و ابتکارات و نوآوری‌هایی که خود این افراد در راهکارها پدید آوردند و شور و شوقی که ۴۵ روز مدارس این سه منطقه را

در نوردید، ما را بر آن داشت که همان ۲۰ راهکار مطرح شده در سخنرانی‌های مذکور را در این شماره از رشد مدیریت مدرسه - که هم‌زمان با حلول بهار ۹۶ منتشر می‌شود و مجله اندکی کمتر از ۴۵ روز باقی‌مانده به پایان آموزش رسمی مدارس به دست شما مخاطبان گرامی می‌رسد - حضورتان مطرح کنیم.

این راهکارها نمونه‌ای است از پیشنهادها و روش‌هایی که طی سال‌ها کار آموزشی به ذهن نگارنده رسیده است. بدیهی است روش‌های بدیع و نوآورانه دیگری نیز وجود دارند که مدیران مدارس و مسئولان آموزشی مناطق و شهرستان‌ها می‌توانند با اجرای آن‌ها، مدارس خود را به نتایج مناسب‌تری رهنمون باشند. توصیه این است که هیچ اصراری بر عملیاتی کردن همه ۲۰ راهکار در ۴۵ روز باقی‌مانده سال تحصیلی نداشته باشید؛ چرا که ممکن است نتوانید وقت و امکانات کافی برای اجرای همه آن‌ها مهیا کنید. از این گذشته، بسیاری از راهکارهای پیشنهادی، وابسته به زمان نیستند و بهتر است طی سال تحصیلی، آن‌ها را به اجرا بگذارید. البته، نوع دوره تحصیلی نیز در توجه کمتر و بیشتر به راهکارهای بیست‌گانه پیشنهادی مؤثر است. همچنین، توصیه‌های ارائه شده، کلی و بدون در نظر گرفتن ویژگی‌های اختصاصی مدارس دخترانه و پسرانه، شهری و روستایی، منطقه جغرافیایی و قومی محل استقرار مدرسه و ... هستند و لازم است در اجرا، به این نکات توجه شود.

امیدوارم طرح این نکات، به تحقق یکی از وظایف اساسی مدیران در سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی، یعنی مدیر به‌مثابه مجری و ناظر کیفی و محتوایی برنامه‌های درسی قصد شده در مدارس، کمک کند.

چنانچه تجربه‌های مثبتی در ارتباط با اجرای این پیشنهادها

کنترل کیفیت آموزشی و نظارت بر چگونگی اجرای برنامه‌های درسی، از وظایف اصلی مدیران مدرسه‌ها در تمامی دوره‌های تحصیلی است. نتایج فعالیت‌های آموزشی در دوره ابتدایی در قالب شاخص‌های توصیفی و در دوره‌های متوسطه اول و دوم در قالب نمرات کمی دانش‌آموزان بروز و ظهور می‌یابد ولی همین شاخص‌ها و کمیت‌ها هستند که به زبان کیفی ترجمه می‌شوند و از موفقیت یا عدم توفیق یک مدرسه سخن می‌گویند. به عبارت دیگر، عددها و رقم‌هایی که خود را در قالب نمرات نشان می‌دهند، ابزارهایی هستند که مدیران همواره درصد تحلیل آن‌ها برمی‌آیند تا براساس آن‌ها راهبردهایی برای بهبود کیفیت آموزشی مدرسه اتخاذ کنند. تحلیل نتایج و اتخاذ راهبردها از برنامه‌های اصلی و همیشگی مدیران مدرسه‌ها در همه ماه‌های سال تحصیلی است ولی یک ماه و نیم بعد از تعطیلات نوروزی (از چهاردهم فروردین تا پایان اردیبهشت ماه)، روزهای طلایی برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی مدرسه‌ها هستند؛ چهل و پنج روزی که از آن‌ها با عنوان ایام سرنوشت‌ساز یاد می‌شود و مدیران واحدهای آموزشی سعی می‌کنند با برنامه‌های متنوعی که برای این ایام طراحی می‌کنند، به جبران عقب‌ماندگی‌ها بپردازند و با تقویت نکات مثبتی که در برنامه‌های آموزشی مدرسه به چشم می‌خورد، کاستی‌ها و تنگناها را به حداقل برسانند و از چهل و پنج روز باقی‌مانده، برای رساندن مدرسه به سرمنزل مقصود که همان کیفیت آموزشی برتر است بهره ببرند.

بسیاری از مدیران مدارس به درستی می‌دانند که اگر در شش ماه پشت سر گذاشته شده سال تحصیلی، فعالیت‌های آموزشی مدرسه به هر دلیلی ثمربخش نبوده باشد، می‌توانند با برنامه‌هایی منسجم، با توجه به داشته‌های مثبت معلمان، کارکنان و اولیای خود و تأکید بر انگیزه‌های بسیار قوی و خوبی

در مدرسه محل خدمت خود به دست آورید، آن‌ها را به صورت نوشته‌های علمی- کاربردی با دیگر خوانندگان رشد مدیریت مدرسه در میان بگذارید.

۱. نتایج امتحانات نوبت اول و فعالیت‌های آموزشی صورت پذیرفته در ماه‌های بعد از اعلام نتایج نوبت اول را تحلیل کنید. مراقب باشید که به دام نمودارها، عدد و رقم‌ها و درصدهای قبولی نیفتید. همچنین، از نگاه سنتی به دروس خودداری کنید. ممکن است مدرسه شما از درسی ضربه بخورد که حتی فکرش را هم نکرده‌اید. به عبارت دیگر، قبل از اینکه با تصور همیشگی، عامل افت تحصیلی مدرسه خودتان را برای مثال در دروس ریاضیات، زبان و عربی جست‌وجو کنید، نیم‌نگاهی هم به سایر دروس بیندازید. ممکن است کاهش نمرات دانش‌آموزان مدرسه شما در درس مطالعات اجتماعی و حتی ادبیات باشد. نمودارهای افت و رشد، میله‌های بی‌جانی هستند که در قالب نمایشگرهای آماری، خود را به رخ ما می‌کشند ولی مهم‌تر از این ظاهر بی‌روح، تحلیلی است که مدیر و گروه مدیریتی خوش فکر مدرسه از این نمودارها استخراج می‌کنند.

۲. نمرات تک‌تک کلاس‌ها و درس‌های خودتان را- اگر سال قبل هم این درس و کلاس را داشته‌اید و کلاس یا پایه جزء کلاس‌ها یا پایه‌های جدیدالتاسیس نیست- ابتدا با خود همان کلاس و سپس تک‌تک کلاس‌های مدرسه، پس از آن با سطح نمرات منطقه، استان و کشور مقایسه کنید و براساس این مقایسه‌های موردی، راهکارهای عملیاتی ارائه دهید. این راهکارهای عملیاتی می‌توانند در قالب‌هایی چون کلاس‌های تقویتی، ارائه جزوات مکمل، تشکیل جلسه‌های جبرانی، برگزاری نشست مشاوره فردی و گروهی، انتخاب و ارائه کتاب‌های کمک‌درسی و آموزشی و جز آن‌ها نمود پیدا کنند.

۳. براساس نمرات سال قبل و نمرات نوبت اول، نمودار بکشید؛ از درون آن‌ها نمودار پارتو^۱ استخراج کنید و تحلیل‌هایتان را براساس نمودار پارتو ادامه دهید.

پارتو، اقتصاددان ایتالیایی، معتقد بود در بررسی پدیده‌ها باید در نظر داشته باشیم که اغلب ۸۰ درصد عوامل مرتبط با یک پدیده با ۲۰ درصد متغیرها ارتباط دارند؛ برای مثال، ۸۰ درصد دارایی‌های یک جامعه در اختیار ۲۰ درصد اهالی آن جامعه است. بر این اساس، باید در نظر بگیریم که اغلب ۸۰ درصد عامل افت تحصیلی یک مدرسه، ناشی از ۲۰ درصد دروس است.

اگر این انگاره آماری را در تحلیل‌های خود به کار ببریم، با دست‌کاری و بهبود وضع تحصیلی بچه‌ها در ۲۰ درصد از دروس که عامل افت شناخته شده‌اند، می‌توانیم در ۸۰ درصد افت تحصیلی مدرسه، تغییر ایجاد کنیم و به سوی بهبود

گام برداریم. برای مثال، اگر اکثر قریب به اتفاق تک تجدیدهای مدرسه از یک درس باشند، می‌توانیم با تغییر و دست‌کاری در شیوه‌های آموزشی مدرسه خود در ارتباط با آن درس، از افت به میزان درخور ملاحظه‌ای جلوگیری کنیم. این، نگاه راهبردی مبتنی بر آموزه‌های ناشی از تحلیل نمودار پارتو است.^۲

۴. به‌طور متناوب در درس‌های گوناگون، با سؤالات کم تعداد و با اطلاع قبلی از محتوایی که آزمون خواهید گرفت، آزمون‌های انگیزشی کوچک برگزار کنید و بعد از تصحیح اوراق، اسامی تعداد درخور توجهی از دانش‌آموزان (برای مثال بین ۴۰ تا ۶۰ نفر) را به‌عنوان افراد موفق در این آزمون‌ها، در تابلوهای اعلانات، سرصف، سایت، وبلاگ یا گروه و کانال تلگرامی مدرسه معرفی کنید. فکرش را نکنید! اگر در ۴۰ روز باقی مانده تا پایان سال تحصیلی، اسامی دانش‌آموزان به‌طور مکرر بابت موفقیتشان در این آزمون‌ها، به خود آن‌ها و دیگران نمایانده شود، در پایان اردیبهشت ماه با چه نیروی انگیزشی عظیمی روبه‌رو خواهیم بود. البته برای اینکه همه بچه‌ها طعم موفقیت را بچشند، گاهی باید سطح انتظارات خود و درجه سختی سؤال‌ها را تا حد ممکن پایین بیاوریم.

۵. ترجیح‌بند برخی از مدیران، معاونان، مشاوران و مربیان مدارس، سخنرانی‌های نصیحت‌گونه بدون راهکار در روزهای منتهی به امتحانات پایان سال است: «درس خواندن مهم است»، «امتحانات نزدیک است»، «وقت خود را به بطالت نگذرانید»، «اگر درس نخوانید، بدبخت می‌شوید» و نصیحتی مانند این‌ها.

با اطمینان از اینکه بچه‌ها اصلاً به چنین نصیحتی گوش نمی‌دهند، این قبیل برنامه‌ها و سخنرانی‌های بدون راهکار را از دستور کار خود خارج کنید و راهنمایی‌های خود را به‌سوی ارائه روش‌های مطالعه مؤثر، روش‌های مرور و تکرار دروس، شیوه‌های آمادگی برای امتحان، مقابله با استرس‌ها و هیجان‌های ناشی از فرا رسیدن امتحانات و ... سوق دهید.^۳

۶. تعدادی از مدارس، بعد از برگزاری امتحانات نوبت اول، میان‌ترم دوم و نیز امتحانات ماهانه و فصلی خود، دانش‌آموزان موفق و نیز پیشرفت‌کنندگان درسی را - حتی اگر در یک درس و به اندازه نیم‌نمره باشد- شناسایی می‌کنند و به انجای گوناگون به تشویق آنان می‌پردازند. این کار به‌ویژه اگر شکل مقایسه‌ای به‌خود نگیرد و هر دانش‌آموز در مقایسه با وضعیت خودش سنجیده شود، عالی است. بعضی از مدارس هم، این اقدام انگیزشی را بی‌جهت تا هفته معلم (یعنی دهه دوم اردیبهشت ماه) به تأخیر می‌اندازند. حتی دیده شده است که مدرسه‌ای از دانش‌آموزان موفق و پیشرفت‌کنندگان درسی خود در نوبت اول، در هفته معلم قدردانی کرده است؛ یعنی حدود سه ماه و نیم پس از ارائه کارنامه نوبت اول!

برگزاری چنین برنامه‌هایی با تأخیر یا در هفته معلم، فرصت‌سوزی محض است. هفته معلم، مراسمی ویژه معلمان

است؛ پس، بی‌جهت دانش‌آموزان کوشا را زینت‌المجالس خود نکنیم

۷. در چند سال اخیر روشی در برخی مدارس موفق، معمول شده است که در زمره فعالیت‌های مهندسی معکوس قرار می‌گیرد. این مدارس در دو هفته باقی‌مانده به آغاز امتحانات نوبت اول یا پایان سال، در کنار انواع و اقسام فعالیت‌های دیگر، برای دانش‌آموزان خود اردوهای فرهنگی، تفریحی و ورزشی برگزار می‌کنند. این مدارس به‌جای آنکه با تکرار جمله معروف «بچه‌جان درست را بخوان! چقدر بازی می‌کنی؟!» دانش‌آموزانشان را بیخود و بی‌جهت دچار تنیدگی روحی کنند، خود آنان را به تفریح و بازی و شادی فرا می‌خوانند. اثربخشی این قبیل اردوها در آستانه امتحانات، حتی در درون مدرسه و بدون آنکه بچه‌ها به مکانی خارج از مدرسه برده شوند، معجزه‌آساست.

۸. اگر مقدور است عصرها در مدرسه، قرائت‌خانه‌ای برای آماده کردن بچه‌ها جهت امتحانات تشکیل دهید. خیلی از دانش‌آموزان در خانواده‌های پرجمعیت و کم امکانات زندگی می‌کنند و امکان مطالعه راحت دروس برای آن‌ها مهیا نیست. می‌توان از محیط کتابخانه، آزمایشگاه، نمازخانه و یا مکان‌های دیگر مدرسه به‌عنوان قرائت‌خانه استفاده کرد. با مشارکت انجمن اولیا و مربیان و اختصاص بودجه‌ای معقول، به دو سه نفر از همکاران مأموریت دهید به‌عنوان ناظر و راهنما با دانش‌آموزان همراهی کنند. دادن عصرانه‌ای ساده مانند نان و پنیر و اختصاص زمانی برای بازی و ورزش گروهی در حیاط مدرسه، می‌تواند این قبیل درس خواندن‌ها را لذت‌بخش‌تر کند.

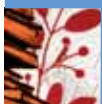
۹. از همکاران هریک از دروس بخواهید کلیه بخش‌ها، برگه‌ها و پلی‌کپی‌ها، تمرین‌ها و کتاب‌های مکمل و هر آن چیزی را که در امتحان احتمال دارد از آن‌ها پرسش‌هایی برای دانش‌آموزان طرح شود، در برگه‌هایی بنویسند و به شما تحویل دهند. سپس، همه آن‌ها را به تفکیک کلاس یا رشته در برگه‌هایی جمع و چاپ کنید و در اختیار همه بچه‌ها بگذارید. بسیاری از بچه‌ها به‌دلیل اینکه نمی‌دانند از چه چیزهایی باید امتحان بدهند، نمره واقعی خود را به‌دست نمی‌آورند. این روش، در حل این مشکل می‌تواند راهنمای بچه‌ها باشد.

۱۰. بچه‌ها را راهنمایی کنید ورقه‌ای درست کنند که در آن اسامی همه دروس در یک ستون نوشته شده و مقابلش خالی گذاشته شده است. سپس، به آن‌ها بگویید براساس ورقه‌ای که دریافت کرده‌اند (ورقه‌ای که در راهکار نهم آن را تشریح کردیم)، دفاتر، پلی‌کپی‌ها، نوشته‌ها و هر آن چیزی را که طی سال از معلم‌ان خود دریافت کرده‌اند، کنترل کنند و حداکثر قبل از دهم اردیبهشت ماه، از تکمیل مدارک و ابزارهای لازم برای مطالعه هر درس مطمئن شوند و آن‌گاه در مقابل هر درس، عبارت «کلیه موارد موردنیاز این درس برای امتحان تکمیل است» را در جدول قید کنند.

برای نمونه، امتحانات قرار است روز سوم خرداد آغاز شود. دانش‌آموزی در سی و یکم اردیبهشت متوجه می‌شود که پاسخ برخی از سؤالات، حل تعدادی از تمرین‌ها و ورقه‌های بعضی از امتحانات خود را ندارد. چاره کار مراجعه به یک دوست صمیمی است، ولی مطمئن باشید هیچ دانش‌آموز عاقلی، چند روز مانده به امتحان، جزوه، دفتر و دستک و اوراق خود را حتی برای ساعتی چند، امانت نمی‌دهد.

۱۱. این روزها استفاده از فضای مجازی، رافع بسیاری از مشکلات شده است. همین چند سال پیش بود که شنیدیم همکارانی که وبلاگ دارند، در طی سال و نیز در آستانه امتحانات، وبلاگ خود را به یک کلاس برخط اختصاصی تبدیل کرده‌اند. این همکاران از بچه‌ها خواسته بودند اگر در مورد هر یک از بخش‌های درس اشکالاتی دارند، سؤال یا اشکال خود را در بخش نظرات یک پست مشخص بنویسند و هر روز در یک ساعت مشخص، پاسخی را که معلمشان به آن سؤال یا مشکل داده است، ببینند. ممکن بود

نمودارهای افت و رشد، میله‌های بی‌جانی هستند که در قالب نمایشگرهای آماری، خود را به رخ ما می‌کشند ولی مهم‌تر از این ظاهر بی‌روح، تحلیلی است که مدیر و گروه مدیریتی خوش‌فکر مدرسه از این نمودارها استخراج می‌کنند

سؤال یک دانش‌آموز، پرسش خیلی‌های دیگر هم باشد. اکنون این کار، با استفاده از سایر امکانات شبکه‌های اجتماعی و آپ‌ها مانند تلگرام، وایبر، واتس‌آپ و اینستاگرام توسعه بیشتری یافته است. همین سال گذشته، یک معلم ریاضی در یکی از دبیرستان‌های جنوب شهر تهران از ظهر چهارشنبه تا صبح شنبه (فاصله بین اتمام امتحان قبلی و شروع امتحان جدید)، در صفحه اینستاگرام خود، ۱۹۶ تا مسئله ریاضی را برای بچه‌ها توضیح داد و نمونه‌های مشابهش را حل کرد. در این مدت، این آقا معلم، ۱۰۵ نفر دانش‌آموز خود را عدالت‌ورزانه در یک کلاس تدریس خصوصی رایگان زیر پوشش برده و تهدیدهای دنیای مجازی را به فرصتی ارزشمند تبدیل کرده بود.

۱۲. همچنان که از ابتدای سال تحصیلی درباره اهمیت مدیریت بر زمان با دانش‌آموزان مدرسه خود صحبت می‌کنید، در ۴۵ روز طلایی پایانی سال تحصیلی هم در مورد اهمیت مدیریت بر زمان در درس خواندن صحبت کنید و برنامه‌ریزی‌های ساده‌ای را به آنان یاد بدهید. دقت کنید که آخرین روزهای سال تحصیلی، زمان مناسبی برای آموزش اصولی مدیریت زمان و چگونگی استفاده از جداول برنامه‌ریزی و جزئیات مربوط به آن نیست و این

اختلاف، آن هم در درسی که پاسخ‌های مشخصی دارد، باعث تعجب پژوهشگران شد.^۶

۱۷. این مورد و چند مورد باقی‌مانده دیگر، قبل از آنکه به معلمان، دانش‌آموزان و اولیا مربوط باشد، به مدیر و گروه مدیریتی همراه او ارتباط دارد.

در تکثیر برگه‌ها، پاسخ تمرین‌ها، جزوه‌های تکمیلی، آزمون‌های انگیزشی و جز آن‌ها، با معلمان همکاری کنید و به یاد داشته باشید که «صرفه‌جویی در همه چیز، جز آموزش»، باید شعار یک مدرسه کیفی باشد.

۱۸. امتحانات با گذر از هفته معلم شروع می‌شود. این هفته، زمان خوبی برای قدردانی از زحمات همکاران، برگزاری اردوهای فرهنگی، تفریحی، ورزشی و برجسته کردن خدمات آنان است. بی‌شک، یک معلم برانگیخته شده، برای ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان خود آمادگی بیشتری خواهد داشت.

۱۹. از «دقیقه نودی بودن» بپرهیزید و از یکی دو ماه مانده به امتحانات، به فکر آرامش، امنیت و امکانات جلسه‌های امتحانی و محل تصحیح اوراق باشید. مدیرانی که روز سوم امتحان متوجه می‌شوند که سالن برگزاری امتحانات یا محل تصحیح اوراق مدرسه آن‌ها گرم است و دانش‌آموزان و معلمان از این گرما رنج می‌برند و تازه به فکر نصب کولر یا قراردادن پنکه در این مکان‌ها می‌افتند، احتمالاً تقویمی دارند که روزهای خردادماه در آن چاپ نشده است!

۲۰. از همه روش‌های تکنیکی و مهارتی که گفتیم بگذریم، مهم‌ترین مسئله در ایام امتحانات، ایجاد آرامش و اطمینان قلبی، با بهره‌گیری از آموزه‌های مذهبی به‌ویژه دعاهای صبحگاهی و نماز است.

پی‌نوشت‌ها

1. Parreto
۲. برای آشنایی با تحلیل‌های آماری مرتبط با امتحانات نگاه کنید به: پژوهش و مدیریت مدرسه‌ها. (۱۳۹۳). مرتضی مجدفر، لیلا سلیقه‌دار، ابراهیم اصلانی. تهران: انتشارات مدرسه.
۳. اطلاعات بیشتر در: کلیدهای موفقیت. (۱۳۹۰). ابراهیم اصلانی. تهران: رزمندگان.
۴. روش‌های برنامه‌ریزی و کنترل مدیریت زمان را در این کتاب جست‌وجو کنید: کلیدهای طلایی. (۱۳۹۴). ابراهیم اصلانی. تهران: انتشارات مدرسه.
۵. برای اطلاعات بیشتر نگاه کنید به: ۲۲۲ نکته برای پدران و مادران (راهنمایی برای یادگیری اثربخش، آموزش و آزمون‌های فرزندان. (۱۳۹۴). مرتضی مجدفر، لیلا سلیقه‌دار، ابراهیم اصلانی. تهران: انتشارات امرو.
۶. آرائی، آرین؛ مجدفر، مرتضی. (۱۳۸۰). تأثیر جنسیت، ویژگی‌های شخصیتی، تجربه و دانش تخصصی معلمان در زمینه سنجش و اندازه‌گیری در چگونگی تصحیح بهینه اوراق امتحانی دانش‌آموزان دبیرستان‌های دخترانه و پسرانه منطقه ۱۶ (پژوهش میدانی).

قبیل کارها را باید در ابتدای سال تحصیلی انجام داد. همان‌طور که گفته شد، در روزهای منتهی به پایان سال تحصیلی، باید به ارائه تکنیک‌های ساده مدیریت زمان در درس خواندن و نیز مدیریت بر زمان‌های در اختیار طی هر امتحان بپردازیم، وگرنه ممکن است دانش‌آموزان خود را ناخواسته در گرداب سردرگمی‌های ناشی از رعایت این قواعد بیندازیم.^۴

۱۳. تعدادی از مدارس، جلسات هماهنگی و توجیه اولیا برای امتحانات پایان سال تحصیلی را به روزهای پایانی اردیبهشت ماه موکول می‌کنند. حتماً تا قبل از فرا رسیدن ۱۲ اردیبهشت و پیش از آنکه هفته معلم و برنامه‌های گوناگون آن شما را در خود غوطه‌ور سازد، جلسه هماهنگی با اولیای دانش‌آموزان برای امتحانات پایان سال تحصیلی را برگزار کنید. در این جلسه، به دور از نصیحت و اندرز، نکته‌های مشخص را به پدران و مادران یادآوری کنید؛ نکته‌هایی مانند برنامه گام به گام برای آماده کردن دانش‌آموزان توسط اولیا، روش‌هایی در مورد شکستن شاخ‌گول امتحان، کاهش استرس و تغذیه بچه‌ها در دوران امتحانات.^۵

۱۴. درباره امتحانات، سؤالات امتحانی، نحوه برخورد با ورقه امتحانی، چگونگی تقسیم زمان هر امتحان به اجزای مشخص، بارم‌بندی، چگونگی پاسخ‌دادن به پرسش‌ها، چگونگی استفاده از پرسش‌نامه یا ورقه‌های تکمیلی که در برخی از امتحانات داده می‌شود و مواردی از این قبیل، به مرور با بچه‌ها صحبت کنید. بهتر است این وظیفه به معلمان محول شود تا در کلاس‌های سه هفته پایانی، به تدریج آن‌ها را یادآوری کنند.

۱۵. بسیاری از آسیب‌های مربوط به کاهش نمره دانش‌آموزان، به خود آنان و به اصطلاح، درس نخواندنشان برنمی‌گردد و ناشی از طراحی نشدن سؤالات به شکل استاندارد و بدون عیب و نقص است.

قبل از شروع امتحانات و ترجیحاً پیش از طرح سؤالات امتحانی توسط معلمان، شیوه‌های طراحی سؤال امتحانی مطلوب را با بهره‌گیری از کارشناسان مجرب سنجش و اندازه‌گیری در یک جلسه با معلمان در میان بگذارید. طراحی سؤال امتحانی ظریفی دارد که توجه به آن‌ها از تنش جلسه امتحان برای دانش‌آموزان می‌کاهد و بر دقت آنان در پاسخ‌گویی به سؤالات می‌افزاید.

۱۶. در ادامه بحث طراحی سؤالات امتحانی مطلوب یا در جلسه‌ای مستقل، درباره شیوه تصحیح بهینه و اصولی ورقه‌های امتحانی و ذکر حق‌الناس بودن نمره بچه‌ها با معلمان صحبت کنید. در پژوهشی که توسط نگارنده و آریین آرائی، در چند درس دوره دبیرستان انجام شد و یک ورقه مشخص توسط ۲۵ دبیر متفاوت از مدارس گوناگون تصحیح گردید، ورقه یک دانش‌آموز در یک درس مشخص (برای مثال شیمی که یک درس تجربی و مبتنی بر فرمول و محاسبات است)، نمراتی از ۶/۷۵ تا ۱۳/۲۵ را به خود اختصاص داد. البته اختلاف نظر در حد ۱ تا ۲ نمره در تصحیح اوراق توسط معلمان متفاوت طبیعی است ولی ۶/۷۵ نمره